A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2013. május 30.*

„93/13/EGK irányelv — A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek — Valamely feltétel tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által hivatalból történő vizsgálata — A feltétel tisztességtelen jellegéből a nemzeti bíróság által levonandó következtetések”

A C-397/11. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Fővárosi Bíróság (Magyarország) a Bírósághoz 2011. július 27-én érkezett, 2011. július 12-i határozatával terjesztett elő az előtte

Jőrös Erika

és

az **Aegon Magyarország Hitel Zrt**.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan és M. Berger (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a magyar kormány képviseletében Szíjjártó K. és Fehér Z., meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében A. Rubio González, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Owsiany-Hornung, M. van Beek és V. Kreuschitz meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: magyar.

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet 2. kötet 288. o.; a továbbiakban: irányelv), és különösen ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Jőrös E. és az Aegon Magyarország Hitel Zrt. (a továbbiakban: Aegon) között, az e felek által kötött kölcsönszerződés teljesítése során fizetendő összegek tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint határozza meg a tisztességtelen feltételt:

„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

4 Az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése pontosítja:

„[...] egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.”

5 Az említett irányelv 5. cikke szerint:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. [...]”

6 A valamely feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához fűződő joghatások tekintetében ugyanazon irányelv 6. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

A nemzeti jog

Anyagi jog

7 A Polgári Törvénykönyv 209. §-ának az alapeljárás tárgyát képező kölcsönszerződés megkötésének időpontjában hatályos (1) bekezdése értelmében „tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből

eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg”.

8 A Polgári Törvénykönyv 209/A. §-ának (2) bekezdése kimondja, hogy az ilyen kikötés semmis.

9 A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló, 1999. február 5-i 18/1999. kormányrendelet (*Magyar Közlöny* 1999/8. sz.) 2. §-ának d) pontja szerint a fogyasztói szerződésben az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni különösen azt a szerződési feltételt, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét megemelje, vagy lehetővé teszi, hogy a fogyasztóval szerződő fél a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos okkal módosítsa, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani.

Eljárási jog

10 A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. §-ának (2) bekezdése értelmében a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.

11 A polgári perrendtartásról szóló törvény 23. cikke (1) bekezdése k) pontjának megfelelően a megyei bíróság hatáskörébe tartoznak a különösen a polgári törvénykönyv 209/A. cikkének (2) bekezdése alapján, tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított perek.

12 A Legfelsőbb Bíróságnak az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló, 2010. június 28-i 2/2010/VI.28./PK. véleménye az alábbi pontosításokat teszi:

„4. a) A bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie. [...].

b) A semmisség hivatalból történő észlelése a másodfokú eljárásban is kötelezettsége a bíróságnak, ha az elsőfokú eljárás adataiból a semmisségi ok fennállása egyértelműen megállapítható. [...]

5. a) [...] A polgári perben a bíróság a kereseti tényállásban előadottakhoz, valamint a kereset tárgyához, tehát a fél által érvényesíteni kívánt joghoz is általában kötve van. A Pp. 121. §-a (1) bekezdésének c) pontja értelmében az érvényesített jogot kell a keresetlevélben megjelölni, nem pedig a konkrét jogcímet. Így a kereseti kérelemhez kötöttség nem jelenti azt, hogy a bíróság a fél által tévesen megjelölt jogcímhez kötve lenne. Ha a fél által előadott tények a keresetet, vagy a viszontkeresetet más jogcímen megalapozzák, a bíróság a jogviszonyt a jogszabályoknak megfelelően minősítheti.

[...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 2007. július 4-én Jőrös E. kölcsönszerződést kötött a magyar pénzügyi intézményként működő Aegonnal hozzávetőleg 160 000 svájci frank (CHF) összegről, amelyet magyar forintban (HUF) folyósítottak, és amelynek lejáratát 2024. augusztus 15-ben rögzítették.

14 A pénzügyi intézmény által előre megfogalmazott nyomtatvány alapján megkötött, fent említett szerződés a szerződés aláírásakor évi 4,5%-os kamatot és ugyanebben az időpontban évi 2,2%-os kezelési költséget írt elő. A folyósításkor a kölcsön teljes összege 1,5%-ának megfelelő, de legalább 250 CHF, legfeljebb 1759 CHF összegű folyósítási díj volt esedékes. A kölcsön teljeshiteldíj-mutatójának mértéke ily módon 7,658% volt.

15 A Jőrös E. és az Aegon által kötött kölcsönszerződés II. általános részének 3.2. pontja úgy rendelkezett, hogy a hitelező jogosult a kezelési költség mértékét minden ügyleti év végén a következő ügyleti évre vonatkozóan a mindenkor hatályos hirdetmény szerinti értékre, az említett pénzügyi intézmény mindenkor hatályos üzletszabályzata szerint meghatározott módon egyoldalúan módosítani.

16 E szerződés 8.2. pontja kimondta, hogy a hitelező egyoldalúan jogosult az említett szerződés vonatkozásában a kamat-, illetve egyéb díjtételeinek mértékét megváltoztatni, valamint új díj- és költségtípust bevezetni, amennyiben az ügylet finanszírozásához szükséges költségei változnak.

17 Ugyanezen szerződés 12.2. cikke úgy rendelkezett, hogy amennyiben bármely jogszabály vagy bármely egyéb hatósági rendelkezés vagy e szabály értelmezésének változása folytán az Aegonnak a szerződéskötéskor előre nem látható további költsége merül fel, az adós köteles a hitelintézet felszólítására megfizetni azt az összeget, amely fedezi az ilyen költségét, vagy ilyen esetben az említett intézmény jogosult a kölcsön kamatát és díjtételeit egyoldalúan módosítani.

18 A kölcsönszerződés a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosítása esetére az adós részére nem biztosítja az azonnali hatályú felmondás jogát.

19 Jőrös E. peres eljárást kezdeményezett a hitelező Aegonnal szemben a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál. Keresetében a kölcsönszerződés részleges érvénytelenségére hivatkozott, és a benne foglalt rendelkezések uzsorás voltát, jó erkölcsbe ütközését és színleltségét állította. Nem kérte azonban a bíróságtól az említett szerződés részleges érvénytelenségének a szerződés rendelkezéseinek tisztességtelen jellegére tekintettel történő megállapítását.

20 A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2010. december 2-i ítéletével elutasította Jőrös E. keresetét. Ezen ítélet indokolása szerint Jőrös E. a kölcsönszerződés vitatott rendelkezéseinek uzsorás jellegét, jóerkölcsbe ütköző voltát és színleltségét nem tudta bizonyítani.

21 Jőrös E. az említett ítélet ellen fellebbezést nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz (jelenleg Fővárosi Törvényszék). A kölcsönszerződés 3.2., 8.1., 8.2. és 12.2. pontjának semmisségére hivatkozik azzal az indokkal, hogy ezek nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütköznek, mert a hitelező számára lehetőséget adnak a szerződési feltételek egyoldalúan történő megváltoztatására, továbbá olyan, a hitelező által végrehajtott utólagos változtatások terhét hárítják az adósra, amelyekre az adósnak nincs ráhatása. Arra hivatkozik, hogy az említett pontok alkalmazása folytán bekövetkezett változások következtében növekedett meg a kölcsön összege és a törlesztőrészlet olyan mértékben, hogy azt már nem tudja teljesíteni.

22 E körülmények között a Fővárosi Bíróság felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából:

„1) Megfelel-e a nemzeti bíró eljárása [a 93/13] irányelv 7. cikk[e] (1) bekezdésének akkor, ha észlelve valamelyik, a keresettel érintett általános szerződési feltétel tisztességtelen voltát, a felek külön erre való hivatkozása nélkül is vizsgálja annak emiatti semmisségét[?]

2) A nemzeti bírónak a fogyasztó által indított perben akkor is az 1) [kérdésben] foglaltak szerint kell-e eljárnia, ha az általános szerződési feltétel tisztességtelensége miatti semmisség megállapítása egyébként nem a helyi, hanem annál magasabb bírósági szint hatáskörébe tartozna, amennyiben a sérelmet szenvedett fél ezen a címen indítana keresetet[?]

3) A 2) kérdés igenlő megválaszolása esetén a nemzeti bíró a másodfokú eljárásban is vizsgálhatja-e az általános szerződési feltétel észlelt tisztességtelenségét, ha az elsőfokú eljárásban ennek vizsgálatára nem került sor, és a nemzeti szabályozás szerint a fellebbezési eljárásban új tények és új bizonyítékok főszabályként már nem vehetők figyelembe[?]"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A harmadik kérdésről

23 E kérdéssel, amelyet elsőként indokolt vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy a fellebbezés tárgyában – valamely eladó vagy szolgáltató és valamely fogyasztó között az eladó vagy szolgáltató által előre megfogalmazott nyomtatvány alapján megkötött szerződés feltételeinek érvényességét érintő jogvitában – eljáró bíróság jogosult a vitatott feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatára, ha ezen érvénytelenségi okra az elsőfokú eljárásban nem hivatkoztak, és a nemzeti jog szerint a fellebbezési eljárásban új tények és új bizonyítékok főszabályként nem vehetők figyelembe.

24 Elöljáróban rá kell mutatni, hogy ahogyan azt az Európai Bizottság hangsúlyozta, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyáltalán nem utal arra, hogy az alapeljárás felei a fellebbezési eljárásban új tényeket vagy bizonyítékokat terjesztettek elő. Amennyiben a harmadik kérdést úgy kell értelmezni, mint amely részben arra vonatkozik, hogy a fellebbezés tárgyában – valamely eladó vagy szolgáltató és valamely fogyasztó között létrejött szerződés feltételeinek érvényességét érintő jogvitában – eljáró bíróság köteles-e új tények és bizonyítékok előterjesztését lehetővé tenni, a kérdés e része hipotetikus, és e tekintetben elfogadhatatlan (lásd többek között analógia útján a C-396/11. sz. Radu-ügyben 2013. január 29-én hozott ítélet 24. pontját).

25 A kérdés elfogadható részének megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése, amely szerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (lásd többek között a C-618/10. sz. Banco Español de Crédito ügyben 2012. június 14-én hozott ítélet 40. pontját és a C-472/11. sz. Banif Plus Bank ügyben 2013. február 21-én hozott ítélet 20. pontját).

26 A 93/13 irányelv által elérni kívánt védelem biztosítása érdekében a Bíróság már több esetben hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki (lásd többek között a fent hivatkozott Banco Español de Crédito ügyben hozott ítélet 41. pontját és a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 21. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

27 E megfontolás miatt mondta ki a Bíróság, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és a kereskedő közötti egyenlőtlen helyzetet (lásd többek között a fent hivatkozott Banco Español de Crédito ügyben hozott ítélet 42–44. pontját és a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 22–24. pontját).

28 Következésképpen az uniós jog által az érintett területen a nemzeti bíróságokra ruházott feladat nem korlátozódik annak puszta lehetőségére, hogy valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét megítéljék, hanem magában foglalja e kérdés hivatalból történő vizsgálatának kötelezettségét is,

amennyiben a rendelkezésükre állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek (lásd többek között a fent hivatkozott Banco Español de Crédito ügyben hozott ítélet 43. pontját és a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 23. pontját).

29 E kötelezettségeknek a fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság általi teljesítése tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy uniós szabályozás hiányában a jogalanyok uniós jogon alapuló jogainak a védelmét biztosító bírósági eljárási szabályok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű helyzetekre vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Banco Español de Crédito ügyben hozott ítélet 46. pontját és a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 26. pontját).

30 Az egyenértékűség elvét illetően rá kell mutatni, hogy ezen elvből következik, hogy amennyiben a fellebbezési eljárásban eljáró bíróságnak lehetősége van valamely jogi aktus érvényességének a nemzeti közrendi szabályokra tekintettel történő, hivatalbóli vizsgálatára, vagy az erre köteles, jóllehet ezen összeütközésre első fokon nem hivatkoztak, e hatáskörét abból a célból is gyakorolnia kell, hogy a 93/13 irányelv szempontjaira tekintettel hivatalból megítélje az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a belső jellegű helyzetekben ilyen hatáskörrel rendelkezik, e hatáskörét köteles gyakorolni olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben is szó van, és amely a fogyasztót az uniós jog alapján megillető jogok védelmét érinti (lásd ebben az értelemben a C-40/08. sz. Asturcom Telecomunicaciones ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-9579. o.] 53. és 54. pontját, valamint a C-488/11. sz., Asbeek Brusse és de Man Garabito ügyben 2013. május 30-án hozott ítélet 45. és 46. pontját).

31 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy a Bíróság a hozzá benyújtott iratok alapján nem rendelkezik olyan információval, amely kételyre adna okot azt illetően, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás ezen elvvel összhangban áll-e.

32 A tényleges érvényesülés elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy egy nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek a különböző nemzeti hatóságok előtti teljes eljárásban betöltött helye, valamint alkalmazása és sajátosságai (lásd a fent hivatkozott Banco Español de Crédito ügyben hozott ítélet 49. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). A nemzeti bíróság köteles a szóban forgó valamennyi nemzeti rendelkezést a lehető legteljesebb mértékben oly módon értelmezni és alkalmazni, hogy azok lehetővé tegyék az uniós jog rendelkezései által garantált jogok hatékony végrehajtásának biztosítását.

33 A jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága 2010. június 28-i 2/2010/VI.28./PK. véleménye 4. pontjának b) alpontja értelmében a fellebbezés tárgyában eljáró bíróságnak a semmisséget hivatalból kell figyelembe vennie, ha az az első fokú eljárás adataiból egyértelműen megállapítható.

34 E vélemény az 5. pontja a) alpontjában azt is pontosítja, hogy amennyiben a kérelmező fél által előadott tények a kérelmet a kérelmező által előadotthoz képest más jogcímen megalapozzák, az eljáró bíróság a hozzá benyújtott kérelem jogalapját ennek megfelelően átminősítheti.

35 Ahogyan arra a magyar kormány a Bíróság előtt előterjesztett észrevételeiben hivatkozott, a fenti véleményből az a következtetés vonható le, hogy a magyar igazságszolgáltatási rendszerben a fellebbezés tárgyában eljáró bíróságnak – amint rendelkezik az e célból szükséges ténybeli és jogi

elemekkel – hivatalból vagy a kérelem jogalapjának átminősítésével hatásköre van annak értékelésére, hogy ezen elemekből eredően fennáll-e semmisségi ok valamely szerződési feltétel vonatkozásában, még akkor is, ha az a peres fél, aki kérelmét erre alapozhatta volna, e semmisségi okra nem hivatkozott.

36 Ahogyan a jelen ítélet 30. pontjában is szerepel, amennyiben a fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság belső helyzetek esetében rendelkezik e hatáskörrel, azt olyan helyzetben is gyakorolnia kell, mint amelyről az alapeljárásban szó van, és amely a fogyasztót a 93/13 irányelv alapján megillető jogok védelmét érinti.

37 E feltételek mellett úgy kell tekinteni, hogy az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti eljárásjogi szabályok önmagukban nem tűnnek olyannak, mint amelyek lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszik a 93/13 irányelv által a fogyasztónak biztosított jogok védelmét.

38 A fenti megállapításokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a fellebbezés tárgyában – valamely eladó vagy szolgáltató és valamely fogyasztó között az említett eladó vagy szolgáltató által előre megfogalmazott nyomtatvány alapján létrejött szerződés feltételeinek érvényességét érintő jogvitában – eljáró bíróság a belső eljárási szabályok alapján jogosult megvizsgálni az elsőfokú eljárás adataiból egyértelműen megállapítható valamennyi semmisségi okot, és adott esetben a bizonyított tények alapján átminősíteni a hivatkozott jogalapot e feltételek érvénytelenségének megállapítása céljából, úgy hivatalból vagy a kérelem jogalapjának átminősítésével köteles az említett feltételek tisztességtelen jellegének ezen irányelv szempontjaira tekintettel történő értékelésére.

Az első kérdésről

39 E kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító nemzeti bíróság hivatalból vizsgálhatja, hogy a szerződést ezen okból semmisnek kell-e tekinteni, jóllehet a felek nem terjesztettek elő kérelmet e tekintetben.

40 Az egyéni fogyasztót érintő cselekmények tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első fordulata annak előírására kötelezi a tagállamokat, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint ne[…] jelent[s]enek kötelezettséget a fogyasztóra nézve”.

41 A Bíróság e rendelkezést úgy értelmezte, hogy a nemzeti bíróságnak minden, a nemzeti jog értelmében a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegének észleléséből eredő következtetést le kell vonnia annak biztosítása céljából, hogy a szóban forgó feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve (lásd többek között a fent hivatkozott Banco español de Crédito ügyben hozott ítélet 63. pontját és a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 27. pontját). E tekintetben a Bíróság rámutatott arra, hogy ha a nemzeti bíróság valamely szerződési feltételt tisztességtelennek ítél, annak alkalmazását mellőznie kell, kivéve ha a fogyasztó az e bíróság általi kioktatást követően ezt nem kéri (lásd ebben az értelemben a C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4713. o.] 35. pontját).

42 Ezen ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a 93/13 irányelv által előírt védelem teljes hatékonysága megköveteli, hogy a feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróság minden következtetést levonhasson ezen észlelésből, anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a jogairól tájékoztatott fogyasztó az említett feltétel megsemmisítését kérő nyilatkozatot tegyen (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Banif Plus Bank ügyben hozott ítélet 28. pontját és a fent hivatkozott Asbeek Brusse és de Man Garabito ügyben hozott ítélet 50. pontját).

43 Ahogyan azt a Bíróság korábban már kimondta, az olyan nemzeti jogszabály, amelyről az alapügyben szó van, és amely úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelennek minősített feltételek semmisek, megfelel a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésében előírt követelményeknek (lásd ebben az értelemben a C-472/10. sz. Invitel-ügyben 2012. április 26-án hozott ítélet 39. és 40. pontját).

44 A nemzeti bíróságnak ezenkívül értékelnie kell a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellege megállapításának az érintett szerződés érvényességére gyakorolt hatását, és meg kell határoznia, hogy az említett szerződés ezen esetleges tisztességtelen feltétel kihagyásával is hatályban maradhat-e (lásd ebben az értelemben a C-76/10. sz. Pohotovosť-ügyben 2010. november 16-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-11557. o.] 61.pontját).

45 E tekintetben a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének utolsó fordulata kimondja, hogy „ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket” (a C-453/10. sz., Pereničová és Perenič ügyben 2012. március 15-én hozott ítélet 29. pontja).

46 Ahogyan a Bíróság arra rámutatott, az uniós jogalkotónak a 93/13 irányelvben követett célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint a szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Pereničová és Perenič ügyben hozott ítélet 31. pontját).

47 Azon szempontokat illetően, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy egy szerződés valóban teljesíthető-e a tisztességtelen feltételek kihagyásával is, meg kell állapítani, hogy mind a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege, mind pedig a gazdasági tevékenységek jogbiztonságára vonatkozó követelmények az objektív megközelítés mellett szólnak e rendelkezés értelmezése során (a fent hivatkozott Pereničová és Perenič ügyben hozott ítélet 32. pontja). Mivel azonban ezen irányelv a tisztességtelen feltételekre vonatkozó nemzeti szabályozásoknak csak részleges és minimális harmonizációját végezte el, azzal nem ellentétes az a lehetőség, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött, egy vagy több tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződést egészében semmissé nyilvánítsa a nemzeti bíróság, amennyiben kiderül, hogy ez a fogyasztó fokozottabb védelmét biztosítja (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Pereničová és Perenič ügyben hozott ítélet 35. pontját).

48 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely megállapítja valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, köteles egyrészről – anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a fogyasztó erre vonatkozó kérelmet nyújtson be – az említett megállapításból a nemzeti jog alapján eredő minden következtetést levonni annak biztosítása céljából, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve, másrészről pedig főszabály szerint objektív szempontok alapján értékelni, hogy a szerződés hatályban maradhat-e az említett feltétel nélkül.

A második kérdésről

49 E kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely hivatalból megállapította valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, vizsgálhatja, hogy ezen okból semmissé kell-e nyilvánítani e szerződést, jóllehet a belső eljárási szabályok alapján a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetek más igazságszolgáltatási szerv hatáskörébe tartoznak.

50 E vonatkozásban meg kell említeni, hogy az egyes tagállamok jogrendszerének kell meghatároznia, hogy melyik bíróság rendelkezik hatáskörrel a magánszemélynek az uniós jog alapján fennálló jogait érintő jogvita eldöntésére, figyelembe véve azonban, hogy a tagállamok minden esetben felelősséget viselnek e jogok hatékony védelmének biztosításáért. A fenti feltételre tekintettel nem a Bíróság feladata olyan

hatásköri problémák megoldása, amelyeket a nemzeti bírósági szervezet keretében az uniós jogon alapuló bizonyos jogi helyzetek minősítésének kérdése felvethet (lásd többek között a C-54/96. sz. Dorsch Consult ügyben 1997. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-4961. o.] 40. pontját és a C-462/99. sz. Connect Austria ügyben 2003. május 22-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-5197. o.] 35. pontját).

51 Mindazonáltal, ahogyan a jelen ítélet 43. és 44. pontjában is szerepel, a Bíróság a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy értelmezte, hogy a nemzeti bíróságnak a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegének észleléséből a nemzeti jog alapján eredő valamennyi következtetést le kell vonnia annak biztosítása céljából, hogy az ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

52 E feltételek mellett a nemzeti jognak a 93/13 irányelvvel és a fogyasztói jogok hatékony védelmével összhangban álló értelmezése követelményeiből következik, hogy a nemzeti bíróság feladata a lehető legteljesebb mértékig úgy alkalmazni belső eljárási szabályait, hogy elérje az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében meghatározott eredményt.

53 A második kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely hivatalból megállapította valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, köteles a lehető legteljesebb mértékben úgy alkalmazni belső eljárási szabályait, hogy a szóban forgó feltétel tisztességtelen jellegének észleléséből a nemzeti jog alapján eredő valamennyi következtetést levonja annak biztosítása céljából, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

A költségekről

54 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy amennyiben a fellebbezési eljárásban – valamely eladó vagy szolgáltató és valamely fogyasztó között az említett eladó vagy szolgáltató által előre megfogalmazott nyomtatvány alapján létrejött szerződés feltételeinek érvényességét érintő jogvitában – eljáró bíróság a belső eljárási szabályok alapján jogosult megvizsgálni az elsőfokú eljárás adataiból egyértelműen megállapítható valamennyi semmisségi okot, és adott esetben a bizonyított tények alapján átminősíteni a hivatkozott jogalapot e feltételek érvénytelenségének megállapítása céljából, úgy hivatalból vagy a kérelem jogalapjának átminősítésével köteles az említett feltételek tisztességtelen jellegének ezen irányelv szempontjaira tekintettel történő értékelésére.

2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely megállapítja valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, köteles egyrészről – anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a fogyasztó erre vonatkozó kérelmet nyújtson be – az említett megállapításból a nemzeti jog alapján eredő minden következtetést levonni annak biztosítása céljából, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve, másrészről pedig főszabály szerint objektív szempontok alapján értékelni, hogy a szerződés fennmaradhat-e az említett feltétel nélkül.

3) A 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely hivatalból megállapította valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, köteles a lehető legteljesebb mértékben úgy alkalmazni belső eljárási szabályait, hogy a szóban forgó feltétel

tisztességtelen jellegének megállapításából a nemzeti jog alapján eredő valamennyi következtetést levonja annak biztosítása céljából, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

Aláírások